

פרוטוקול מס' 176

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום ד',
י"ז בשבט תשל"ב (2 בפברואר 1972), בשעה 8.30.

חברי הוועדה:

נכחו:

י. גולדשמידט - היו"ר
מ. ביבי
ר. ארזי
מ. בן-פורת
ש. פרידמן
א. אנקוריון
י.ה. קלינגהופר
י. קורץ
ג. האוזנר
ח.י. צדוק
ש.ז. אברמוב
י. ארידור

מוזמנים:

מר רותם - מנכ"ל משרד הפנים
עו"ד קרפז - המפקח הארצי על הבחירות

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

רשם:

א. סירי

סדר-היום: חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וכהונתו)
(סעיפים 7, 8)

חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וכהונתו), תשכ"ט-1969

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

נמשיך את הדיון בסעיף 7. לסעיף קטן (א) כבר החיחסנו. היחה הערה שיש להבחין בין שתי הפונקציות שהסעיף הזה קובע ולהפריד בין המליים "יחולו" ו"ישמשו". המלה "יחולו" מחייחסת לאותן הוראות בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), שהן פגניות בסעיף קטן (א) ושהן תחולנה גם לגבי בחירת ראש הרשות, ללא כל שינוי הלכות, בעוד שהמלה "ישמשו" נוגעת לביצוע הפיסי ומתייחסת לדברים כגון חתנות קלפי, ועדות קלפי זכו'.

בדרך-כלל סעיף 7 מכיל פרטים טכניים רבים, והיה רצוי לשמוע הסבר כללי עליו.

עו"ד קרפט:

ערכתי השוואה בין חוק הרשויות המקומיות (בחירות) לבין הצעת חוק זו והבעתי למסקנה שאי-אפשר להכיל את כל ההוראות כפי שהן, משום שבהוראות החוק הקיים לא מדובר על בחירת ראש רשות. לדוגמה: אם כחוב בחוק הקיים שפקיד הבחירות חייב לפרסם הודעה עם נחונים אלה ואלה, לא נאמר שהודעה זו צריכה לכלול גם את רשימת המועמדים לראש הרשות או תוצאות הבחירות. כל החסר הזה צריך למלא על-ידי תקנות, אך ספק בלבי אם שר הפנים רשאי להתקין תקנות בכל ענין וענין ולמלא את החלל שנוצר; שמא יש צורך בהוראה מפורשת בחוק לגבי דברים מסויימים.

היו"ר י. גולדשמידט:

האם אתה יכול להביא דוגמאות? והאם אין אפשרות לפתור את הבעיה על-ידי זה שנאמר בחוק, כי כל ההוראות האלה יחולו במקרה זה בשינויים המחוייבים מהענין?

עו"ד קרפט:

זה לא רק ענין של שינויים. אביא דוגמה. בסעיף 48 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות) נאמר, שלא פחות מששה ימים לפני יום הבחירות יפרסם פקיד הבחירות על לוחות המודעות של הרשות המקומית ובמשרדה הראשי הודעה ובה יצוייננו: יום הבחירות, שעות הצבעה, מקומות הקלפי ורשימות המועמדים עם כינוייהן ואמיתיותיהן - הכוונה כאן לרשימות המועמדים למועצת הרשות המקומית - והתקשרויות בין הרשימות. לא נאמר דבר לגבי בחירת ראש הרשות. אני חושב שיש להשלים זאת, וספק בלבי אם מספיקה אמירה כללית: בשינויים המחוייבים. כלומר, בסעיף הזה צריך להוסיף מה שחסר ולמחוק מה שמיותר במקרה זה, כגון הודעה על התקשרויות בין רשימות. דברים כאלה יש רבים.

אני מציע שלקראת הישיבה הבאה אפרש בדיוק את כל הדברים שיש להשלים, והוועדה חצטרך לדון על הפתרונות שאציע בכל מקרה.

פ. בן-פורת:

סעיף 7, על כל פרטיו, היה לנגד עיני הוועדה של הכנסת הקודמת כאשר זו הכינה אותו לקריאה מוקדמת. סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) נועדו לענות לצד הטכני, והם מסמיכים את שר הפנים להתקין תקנות בשינויים המחוייבים. אני מציע לוועדה לא לכזבו את זמנה בעניינים אלה. בסעיף קטן (ג) נאמר מפורשות ששר הפנים רשאי להתקין תקנות בדבר התאמת הוראות החוק החלות על סדר הבחירות למועצה לבחירות לראש הרשות, ואילו בסעיף קטן (ד) נאמר שסעיפים מסויימים בחוק הרשויות המקומיות (בחירות) יחולו בשינויים המחוייבים גם לענין הבחירות לראש הרשות. אני מציע להשאיר את כל הסוגיה הזאת לתקנות שיתקין שר הפנים.

ש. פרידמן:

יש לי שאלה לגבי סעיף קטן (ב). אני מבין שוועדת קלפי מורכבת מנציגי הרשימות המופיעות במערכת הבחירות למועצה. נניח שיהיה מועמד לראש רשות שאיננו

שהדברים יתנהלו כסדרם ושלא ייפגעו האינטרסים של המתחרים בבחירות.
מי ישמור על האינטרסים של אותו מועמד בלתי חלוי שאינו קשור לשום מפלגה?

י.ה. קלינגהופר:

הדרך שמציע מר קרפס היא החלקה ביוחר כדי
למנוע קשיי פרשנות, מה גם שיש אי-התאמה
בולטת לגבי כמה הוראות בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), כגון הוראות
לגבי התקשרויות של רשימות, שיכולות להעמיד את מבצעי החוק הזה במבוכה.

יחד עם זאת, אם רוצים לחסוך מה עבודה
ולא להכנס לפירוטים מפורטים, הייתי מציע לומר, שהוראות חוק הרשויות
המקומיות (בחירות), יחולו, בשינויים המחוייבים, על הבחירות לראש הרשות,
וזאת כשאין כוונה אחרת משתמעת מחוק זה. בפקודת הפרשנות אנחנו משתמשים
בביטוי "כשאין כוונה אחרת משתמעת". כאן אני מציע לומר "כשאין כוונה
אחרת משתמעת מחוק זה". אז יידעו, למשל, שהמחוקק לא התכוון כי יהיו
התקשרויות בין מתחרים לראש הרשות, והוא, הדין לגבי הוראות אחרות שאינן
מתאימות לחוק זה.

א. אנקורינג:

אני חושב שאנחנו מכבידים על עצמנו ללא
כל צורך. השאלה היא אמנם שאלה, אך לדעתי
ניתן לפתור אותה בצורה קלה למדי. היות והבחירות למועצה והבחירות לראש
הרשות החולנה באותו יום, אין כל סיבה מדוע שכניקת הבחירות לא תהיה
משותפת לשתי מערכות הבחירות. לשאלתו של ה"כ פרידמן: מי ידאג לאינטרסים
של אותו מועמד בלתי חלוי שאין לו מפלגה. הייתי עונה: אותם סידורים
שדואגים לכל המועמדים. נראה לי שזה לא צריך להדאיגנו.

אני חושב שאם מוסיפים את המלים "בשינויים
המחוייבים" בסעיף קטן (א), יחד עם הסמכות שיש לשר הפנים לפי סעיף
קטן (ג) להתקין תקנות בדבר התאמת הוראות החוק הקיים - זה יכול להספיק.

עם זאת, יש צדק בהערה מר קרפס, שיש
סעיפים בחוק הרשויות המקומיות (בחירות) שאינם כלולים באפשרות ההתאמה,
כגון התקשרויות ועוד. לכן, נדמה לי שהכרחי לעבור על כל הסעיפים
ולהוציא אותם סעיפים אשר ברור שבהם אין ענין של התאמה ואין אפשרות
להחילם. לגבי סעיפים אלה אנחנו צריכים להגיד באופן מפורש שלא יחולו.

היו"ר י. גולדשמידט:

נדמה לי שיש אפשרות לקצר את נוסחו של
סעיף קטן (א) ולצרף אליו מה שנאמר בסעיף
קטן (ג). באופן שהנוסח יהיה בערך כך: סדרי הבחירות למועצה יחולו,
בשינויים המחוייבים, על הבחירות לראש הרשות, ושר הפנים ידאג להתקין
תקנות בדבר התאמת הוראות החוק החלות על סדרי הבחירות למועצה לבחירות
לראש הרשות. דומני שזה פתרון יוחר יעיל והוא גם ימנע מאתנו חסבוכות.

מר רותם:

ברצוני להשיב לשאלתו של ה"כ פרידמן.
גם היום אין מיוצגות בוועדות הקלפי כל
המפלגות. ועדת קלפי מורכבת משלושה או מחמשה חברים, וברור שלא יכול
להיוח בה נציג לכל רשימת מועמדים. עם זאת, כל רשימה רשאית לשגר משקיף
לוועדת הקלפי, אשר רשאי להיות נוכח הן בשעת הבחירות והן בשעת ספירת
הקולות. בדרך-כלל לא צריך לחשוף בוועדת קלפי, כאילו יש לה מטרה
להזיק למועמד מסוים או לרשימת מסוימת שאינם מיוצגים בה.

אשר להצעת היושב-ראש, המציע לקצר את
נוסחו של סעיף קטן (א) ולבטל את הפירוט, דומני שאי-אפשר לוותר על הכל.
אם ייאמר באופן כללי שכל הוראות חוק הרשויות המקומיות (בחירות), יחולו,
בשינויים המחוייבים, גם כאן, אין זה אומר, אוטומטית, שפקיד הבחירות
או ועדת הבחירות מוננו לצורך שתי מערכות הבחירות. כל הסידורים המסודרים
אמנם יחולו בשני המקרים, אבל צריך להגיד מפורשות שפקיד הבחירות למועצה
הוא גם פקיד הבחירות לראש הרשות, שוועדת הקלפי למועצה היא גם ועדת קלפי
לבחירות ראש הרשות וכו'.

כמו כן, כדאי להזכיר במפורש בחוק, שאין
החקשרות בין שתי רשימות. דבר זה לא נאמר בחוק.

היו"ר י. גולדשמידט:
אחה פתכוון לכך, שלא יכול להיות הסדר
בדבר עודפי קולות.

י.ה. קלינגהופר:
זה קטע הדברים.

פר רוחם:
אני חושב שרצוי כי זה יאמר במפורש בחוק.

עו"ד קרפט:
הערתו של חה"כ פרידמן נכונה, והיא מדגישה
מה אי-אפשר להחקין בחקנות. בסעיף 34(ה)
לחוק הרשימה המקומיות (בחירות) נאמר: בישיבות של ועדה קלפי רשמי
להיות נוכחים, כמסקיפים בלבד, נציג אחד של כל רשימת פועמים שאנורה
כדין ושאינה מיוצגת בוועדה. האם יכול שר הפנים לקבוע בחקנות סעיף
זה הל גם לגבי נציג של פועמד לראש רשות? אינני סבור כן, ואינני
חושב ששאלות מסוג זה אמר להסדיר בחקנות.

דוגמה אחרת לגבי פתק הצבעה ורשימת פועמים
נאמר בחוק, שלכל רשימת פועמים יהיה אות וכינוס, ואם אין לה - סקיד
הבחירות רשמי לקבוע אות וכינוס לאותה רשימה. ברור שזה לא יהול על
פועמים לראש רשות. השאלה היא, האם זה ענין שנכנס תחת הכותרת
"בשינויים המחוייבים" או שזה ענין מהותי הפעול הסדר בחוק?

ג. האוזנר:
אני סבור שכל אלה הם שינויים ולא דברים
מהותיים. נניח לשר הפנים להחקין חקנות

לגבי דברים סכניים אלה.

ש. פרידמן:
סעיף 34(ה), אותו ציטט פר קרפט, מדגיש עד
כמה יש חשיבות ליצוג בוועדה קלפי, כאשר ענין
הקולות וקביעת כשרותם הם בסמכותה הבלעדית של ועדת הקלפי, ולא לשינוי
דאג סעיף 34(ה). שלא רק חברי ועדת הקלפי יוכלו להשחתך בישיבות הוועדה,
אלא גם מסקיפים של כל הרשימות. הפציאות אצלנו היא, שכל פמלגה מייצגת
גם בלתי פמלגתיים, וכך נשקף האינטרס של כלל הציבור. עתה יתקבל פמב,
שיהיה דואג לאינטרסים של הכל פרט לאותו פועמד בלתי חלוי שינוי קטור
לשום רשימה המתמודדת בחירות למועצה. אינני רוצה לחסוד בכשרים,
אבל בכל-זאת צריך לשמור על כך שלא יעשו דברים לרעתו של אותו פועמד,
מה גם שלעתיים הבחירה יכולה להיות על חודו של קול או על חודו של כמה
קולות. אני סבור, שבמקום להשאיר זאת לחקנות שיחקין שר הפנים, מוטב
כי הוועדה תיחן דעה על אלמנטים אלה.

אם השאלונוס איר לעשות זאת, אלטרנטיבה אחת
היא לקבוע ועדת קלפי נפרדת. אפשרות שפיה נמצא לחת ביטוי לכך, שהיה
יצוג בוועדה קלפי למועמד לראש רשות. ענין לו כל

פר רוחם:
מדוע לא מספיק מסקיף?

ש. פרידמן:
אינני אומר שלא מספיק.

פר רוחם:
זה ייעשה בחוקף החאמת ההוראות.

היו"ר י. גולדשמידט:
השאלה היא אם זה יסדר בחקנות או יינחף לכך
ביטוי בחוק.

ש. פרידמן:
אני מעדיף שהדבר ימצא ביטוי בחוק. זה יוסיף
יוקרה לפועמים, דבר שבלאו הכי אמננו פועמים

פ. בן-פורת:
אני מביין את חששותיו של הה"כ פרידמן, דאני
* יודע שלפעמים יכולה להיות חשיבות מכרעת לקול
או שניים, אבל אני חושב שבעיה זו ניתנת לפתרון קל על-ידי הנוסח:
מועמד שאיננו כלול ברשימת מועמדים למועצה יהא רשאי לצרף משקיף לוועדה
קלפי - וצריך להפנות את חשומת-לב שר הפנים שידאג להחקין תקנה מתאימה.

י.ה. קלינגהופר:
הייתי מציע לנסח בגוף החוק הוראה מפורשת
הדואגת לזכותו של כל מועמד לראש רשות להיות
מיוצג על-ידי משקיף בוועדת קלפי. לדעתי אפשר להתחיל בזה את סעיף
קטן (ב) ואחר-כך להמשיך.

פ. בן-פורת:
אינני מציע להוסיף זאת לגוף החוק. די אם
שר הפנים יחקין תקנה בעניין זה.

י.ה. קלינגהופר:
לדעתי, הוראה מפורשת כזאת מאד מהותית.
אנחנו הלא רוצים, שהבחירות לראש הרשות
לא יעמדו, ככל האפשר, בסימן המפלגתיות והסיעתיות, כפי שעומדות
הבחירות למועצה. אנחנו רוצים שראש הרשות ייבחר על-ידי התושבים.
אנחנו רוצים להקטין את זיקתו וחלותו במפלגות ובמנגנונים המפלגתיים.
לכן, אני רואה בנקודה זו דבר-מה מאד עקרוני ומהותי, והייתי אומר
שהוראה כזאת צריכה להכלל בגוף החוק אפילו ערכה יהיה הפגנה לכלבד.

ש. פרידמן:
יש אפשרויות שונות כדי לשלב דבר זה בחוק עצמו.
למשל: אפשר להוסיף סעיף קטן מיוחד אחרי סעיף
קטן (ב) בו ייאמר, שעל אף האמור בסעיף קטן (ב) יהא מועמד לראש רשות
זכאי לייצוג בוועדת קלפי.

מר רותם:
"יצוג" - זהו דבר אחר לגמרי. זה כבר ישכח
את עצם הרכבת ועדת הקלפי.

ש. פרידמן:
אפשר למצוא ביטוי יותר מתאימים. כוונתי,
שהיה אדם שידאג לאינטרסים שלו.

ר. ארזי:
עקרונית אני סבור שצריך לתח ביטוי לכך בחוק.

עם זאת, תהיה ההחלטה אשר תהיה, אני סבור
שהתקנות שיחקין שר הפנים מעונות אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט.

מר רותם:
רצוי להבהיר מה הנקודה בה מעוניינת הוועדה.
אם הכוונה היא למשקיף, אשר ישמור על סדרי
עבודה תקינים של ועדת הקלפי, לדעתי אין צורך בשום תוספת. זה משתמע
מהאמירה הכללית שכל ההוראות כלבר הבחירות למועצה יחולו בשינויים
המתוייבים על הבחירות לראש הרשות. באותה צורה גם אותו סעיף 34(ה).
שצוטט קודם לכן, יחול גם במקרה זה.

אם מדובר על נציג בוועדת הקלפי - להבדיל
משקיף - צריך להביא בחשבון שזה עלול להגדיל את ועדת הקלפי בשיעור
גדול מאד, וכמי שבקי קצת בענייני בחירות אני יודע איזו מעמסה יש היום
על המפלגות כדי לאייש את כל ועדות הקלפי, ולא אחת-עשרה שכירות הבחירות
ועדות קלפי לא נפתחו בבוקר, בשעה היעודה, מפני שהתברר, בוועדה לא הגויסו
ולפעמים יושב-ראש הוועדה לא הגיע.

נכון שבמסמכות ועדת קלפי לפסול קולות, אולם
התרופה לכך היא בסדרי הערעור על בחירות. לוועדת קלפי אין סמכות
להחליט; היא רק יכולה לאשר או לפסול קול.

י.ה. קלינגהופר:
ואם משקיף מעיר הערה זו חייבת להרשם
בפרוטוקול.

פר רותם:

נכון.

אינני רואה כל צורך להגדיל את מספר חברי ועדות הקלפי. דבר זה יחייב אותנו לדאוג גם למציאת חדרים יותר גדולים, ריהוט וכו', ואין אלה מן הדברים הקלים בארגון בחירות. לדעתי ענין המשקיף מכוסה בחוק ואין צורך בהוראה מיוחדת בחוק.

ש. פרידמן:

אילו הייתי משוכנע שמעוף 34(ה) אמנם מכסה במידה מספקת את הנושא שהעליתי - הייתי מקבל זאת ומסתפק במשקיף. אולם אינני בטוח בכך. סעיף 34 כולו מבוסס על ההנחה שהבחירות תיערכנה כפי שקובע החוק כיום, ולא בהתחשב בשינויים שהצעת החוק הנדונה באה להכניסם. האם אפשר לומר, שלא כל איזכור וללא כל התייחסות אפשר להחיל דברים על סיוואציה חדשה לגמרי?

י.ה. קלינגהופר:

הייתי מסתפק במשקיפים, משום שמחן חברות פלאת עלול לשבש לחלוטין את הרכב ועדת הקלפי. בתל-אביב, למשל, יכולים להיות חריטר מועמדים לראש העיר, ובחיפה - שמונה. יאסילכילם תהיה נציגות בוועדות הקלפי - זה בלתי סביר. אבל אין כל סיבה לחפלות אותם לרעה מבחינת הזכות לשגר משקיפים.

מדוע אני מציע לא ללכת בדרך של החלטה, אלא בדרך של קביעת הוראה בגוף החוק? משום שלפי סעיף 7 אינר יכול, בדרך של החלטה, לשנות דברים לגבי הבחירות למועצה. אחת יכול לקבוע דינים פתאומים לגבי הבחירות לראש הרשות וחו לא. ועדת הקלפי היא פיקטה אחת לשתי המטרות גם יחד. האם אפשר לומר, שהמשקיפים, עליהם מדבר חוק הבחירות לרשויות המקומיות, יהיו גם משקיפים לגבי הבחירות לראש הרשות?

א. אנקוריני:

מחור נסיון שהיה לי בבחירות לעיריום אני יודע שבעיר כחל-אביב ועדות הקלפי מורכבות מחמשה חברים, ופי שאיננו מיוצג באותה ועדת קלפי שולה משקיף. בעת שאני זוכר היו לא פחות מ-300 קלפיות. (עו"ד קרפט: בפעם האחרונה היו כ-500). כלומר, למעלה מאלפיים חברים מכהנים כחברי ועדות קלפי. אבל בשים לב לעובדה שהבחירות הן פעם 7 בבקר ועד 12 בלילה, לכל חבר צריך להיות מלא מקום. ז.א., היו עסוקים בזה כ-4,000 איש. באותו יום היו גם בחירות לכנסת. צא וחשב מהו מספר חברי ועדות הקלפי! זוהי מעמסה עצומה שכל הפלגות כורעים תחתיה.

אם תהיה הצעה להקים ועדות קלפי נפרדות לבחירת ראש הרשות - הקאלה שהעלך ה"כ פרידמן וקלינגהופר מובנה פאליה. אבל אם אנחנו רוצים להעזר בשכניקת הבחירות למועצה המקומית - בל נשכח אותה. אנחנו אומרים שאותה ועדת קלפי חשמש לשני צרכים - לבחירת המועצה ולבחירת ראש הרשות. בדרך-כלל המועמדים לראש הרשות יהיו מועמדים של הפלגות. לא במאת האחוזים; מה ושמ יהיו גם מועמדים בלתי תלויים; אך האם בגלל זה צריך להפוך את כל מיבנה החוק? זה לא מעשי. ואם נחאר לעצמנו שמועמד בלתי תלוי כחל-אביב ירצה להיות מיוצג בכל ועדות הקלפי, הוא יצטרך לעשות ארגניזציה שלימה, דבר שבוודאי לא יהיה לפי כוחותיו.

אמנם אפשר להוסיף בסעיף קטן (ב) שמועמד לראש רשות יהיה רשאי לשלוח משקיף לוועדת קלפי, אם ירצה, אבל לגופו של ענין אני חושב שזה לא דרוש. אני חושב שצירוף וחילבור מעיפים קטנים (א) ו-(ג) עונה לענין.

ת.י. צדוק:

אני מציע שנסמך על ועדת הקלפי בבחירות למועצה, כמות שהיא, ללא שום חוסמות, בוועדת קלפי גם לבחירת ראש הרשות. מקרה שיהיה מועמד בלתי תלוי הוא סביר, אבל אם יהיה מקרה כזה בוודאי תהיה לו גם רשימה למועצה, ועקב כך תהיה לו גם נציגות בוועדת הקלפי. אני סומך על ההרכב הנוכחי של ועדת הקלפי. יש בה איזון וביקורת הדדית, דברים המונעים אפשרויות של קנוניות.

אני מסכים לחיבור סעיפים קטנים (א) ו-(ג)

כמות שהם.

יש לי הצעה מנוסחת, או כחוספת לסעיף קטן (ב) או כסעיף קטן נפרד, כלהלן: בישיבות של ועדת קלפי רשאים להיות נוכחים, כמשקיפים בלבד, נציג אחד של כל מועמד לראש רשות.

ש. פרידמן:

אליבא דמציע צריך להוסיף: אם הוא לא מועמד למועצה. אם החוספת הזאת תתקבל, אני מוכן להתאחד סביב הצעה זו.

ח.י. צדוק:

אני מצטרף להצעת הה"כ פרידמן.

י.ה. קלינגהופר:

אני חושש מדבר אחד: אם אומרים בסעיף הקודם, שכל ההוראות בחוק הרשויות המקומיות (בחירות) יחולו כאן בשינויים המחוייבים, ואחר-כך מוציאים סעיף אחד ומזכירים אותן במיוחד, יכול בית-משפט לפרש זאת כצמצום ההוראה הקודמת, כאילו פה שלא נאמר במפורש איננו חל.

מר רותם:

גם בסעיף קטן (ב) מזכירים כמה דברים במפורש.

עו"ד קרפס:

אם נוכל להתאחד סביב ההצעה, שמועמד לראש רשות מקומית, שאיננו מועמד למועצה, רשאי לשלוח משקיף לוועדת קלפי - לא איכפת לי שזה ייאמר בחוק.

ח.י. צדוק:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה הזאת, כהצעה משותפת להה"כ פרידמן וצדוק.

היו"ר י. גולדשמידט:

ה צ ב ע ה

הוחלט: להוסיף הוראה בחוק ברוח ההצעה הנ"ל.

עכשיו אקרא באזניכם את הנוסח המקוצר שאני מציע למיזוג סעיפים קטנים (א) ו-(ב):

היו"ר י. גולדשמידט:

סדרי הבחירות למועצה יחולו בשינויים המחוייבים, ובמידה שלא משתמעת כוונה אחרת מחוק זה, על הבחירות לראש הרשות, ושר הפנים רשאי להתקין תקנות בדבר החאמת הוראות החוק החלות על סדרי הבחירות למועצה לבחירות לראש הרשות.

היות ובסעיף קטן (א) המוצע מופיעים שני ביטויים שונים - "יחולו", "וישמשו", צריך היה להוסיף עוד משפט בסעיף קטן (א), כלהלן: הגופים המתמנים לפי החוק ולפי התקנות לביצוע הבחירות למועצה ישמשו גם לביצוע הבחירות לראש הרשות, אלא אם כן יותקן אחרת בתקנות.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה למזג את סעיפים קטנים (א) ו-(ב) בנוסח שהצעתיו.

ה צ ב ע ה

הוחלט: למזג סעיפים קטנים (א) ו-(ב) לפי הצעת היו"ר.

במקום "הגופים המתמנים" וכו', נדמה לי שמוטב לאזכר כאן את ועדת הבחירות, שקיד

עו"ד קרפס:

הבחירות וכו'.

על כך יתן דעתו פרופ' ידין בניסוח הסופי.

ח.י. צדוק:

היות וחה"כ ארזי איננו, אני מזכיר כי הוא הציע שהקנות האלה תהיינה מעונות אישור

מ. ביבי:

הוועדה.

היות ויש עוד תקנות, וגם סעיף 27 מטמיר את שר הפנים להחקיין תקנות בכל הנוגע לביצוע החוק. אולי נשאר את העניין הזה לסוף החוק.

היו"ר י. גולדשמידט:

ענה נעבור לסעיף קטן (ב).

אינני יודע מדוע בפני אותה ועדת קלפי יידרשו המצביעים להטיל שתי מעטפות בשתי קלפיות נפרדות. אין ספק שזה מקור לתקלות רבות. אנשים רבים בונהאיי יבלבלו את המעטפות ויטילו מעטפה לא נכונה לקלפי הלא נכונה, או ישומו פתקי הצבעה במעטפות לא נכונות. אינני רואה כל סיבה מדוע נחוצה הפרדה זו. בקלות אפשר לערוך את הבחירות כאשר יושמו שתי פתקי הצבעה במעטפה אחת, הפתקים יהיו בעלי צבע שונה, ובעת הספירה יפרידו בין אלה לאלה.

מר רותם:

דבר שני. חוששני שאיננו יכולים להסתפק בשם המועמד. צריך להוסיף סימן כלשהו ליד השם. חושבים רבים אינם יודעים לקרוא. אולי אפשר להוסיף אות ליד השם, כדי שלא נגיע למצב שחושבים רבים לא יידעו להבחין בין מועמד למועמד.

אלה שני נושאים נפרדים לגמרי. נקדים את נושא זיהוי המועמד. אין ספק שיש הרבה

היו"ר י. גולדשמידט:

אזרחים שאינם יודעים לקרוא.

נדמה לי שצילום המועמד הוא הדבר הבולט ביותר.

מ. בן-פורת:

זה יקטין את הסיכויים למי שאיננו מושגוני.

מר רותם:

האם היחה החתיחות לנקודה זו בוועדה שעובדה את הצעת החוק?

היו"ר י. גולדשמידט:

לא.

מ. בן-פורת:

ההצעה לגבי אות אינה אפשרית לביצוע. יש לנו מתסור גדול באותיות, ולכן היינו צריכים לשנות את החוק ולאפשר אף צירוף של שלוש אותיות לגבי הבחירות לכנסת.

עו"ד קרפס:

מאידך גיסא, אפשר להשתמש בצירוף גראפיים. בכמה ארצות משתמשים, לצורך זיהוי, בצורת כגון משולש, מלבן, עיגול וסימנים כיוצא באלה. בהודו משתמשים בחמונות של חיות. יש גם אפשרות להשתמש בצורות מקובלות כגון כוס, שולחן, כיסא וכד'.

הדבר הפשוט ביותר הוא להשתמש אך ורק בשם. מפני שאלה שאינם יודעים קרוא וכתוב ממילא מקבלים פתקי הצבעה מראש. שימוש בחמונה איננו טוב בגלל זקשיים בהדמסה. הצילום יוצא לא טוב, משושש.

אני מציע לשקול סידור כזה: לפי סדר האל"ף-בי"ח של רשימת המועמדים, כל מועמד יקבל

ח.י. צדוק:

מספר, מ-1 ואילך, ובפתק ההצבעה יופיע שם המועמד ומספרו.

פ. ביבי:
גם זה עלול ליצור דעות קדומות, כגון שלמספר 1 יש ערך יותר גדול מאשר ל-10, למשל. חיינו כר 23 שנים, האנשים יידעו להצביע - נמשיך כך. מי שאיננו יודע קרוא וכחוב נותנים לו את הפתק מראש, מדריכים אותו. אני מציע להספק בשם בלבד, אלטרנטיבית אני מצטרף להצעת חה"כ צדוק בדבר חוספת מספרים.

ש.ז. אברמוב:
אני מצטרף להצעת פר"רותם שההצבעה למועצה ולראש הרשות תהיה במעטפה אחת, ויהיו שני

פתקים בצבעים שונים.

אשר לפתק עצמו. במקרה הקיצוני ביותר הייתי אמר שאפשר לאמץ את שיטת המספרים, אבל במקרה זה המיספור לא צריך להתחיל מ-1 אלא מ-2.

דווקא בשנים האחרונות הגיעו לארץ רכבות עוליים שהם אלפא-בתיים. יודעים שפה זרה, אבל טרם הספיקו ללמוד עברית. אני מעלה מחשבה: אולי תחת שם המועמד בעברית נוסיף את שמו באותיות לטיניות.

היו"ר י. גולדשמידט:
ההצעה האחרונה לא נראית לי, והייתי אומר יותר משום כבוד המדינה. יש משום גרעין חיובי בהצעה, אבל אין זה לכבודה של המדינה, שבאקט מרכזי וממלכתי כזה ניזקק לשונות זרות.

אשר לשימוש בצורות גראפיות, זו פשוט טעות, שהוכחה בתחום החינוך. התרבות שלנו מלמדת לזהות את הריבוע, העיגול, המלבן וכו', ומי שאין לו חרבות זו - גם את הצורות האלה איננו חופט.

אותיות נופלות בלאו הכי. יכולה להיות שאלה לגבי מספרים. אם נאמץ שיטה זו הייתי מציע שלא לבחור במספרים מ-1 עד 10, אלא מספרים עגולים מ-10 עד 90 (10, 20, 30 וכו'). מספרים אלה אינם מביעים יתרון אחד על פני מישנהו. ולגופו של ענין, יש להניח שאדם אנלפבתי בכל-זאת יודע להבחין בין מספרים, מפני שהוא נזקק להם הרבה יותר בחיי היום-יום שלו משהוא נזקק לאותיות. עם זאת, אל נשכח שבסופו של דבר רוב הבוחרים יודעים לקרוא.

ח.י. צדוק:
אולי יש רוב בוועדה הסבור שאפשר להספק בשם בלבד. אחרי חלופי הדברים שהיו נדמה לי

שלא דרושה כל חוספת לשם. אגב, אפשר לזהות שם גם בלקידעת לקבוא, ויש להניח ששמות העבריים יופיעו לעיני הבוחרים באותיות גדולות ובהירחות בזכרונם.

עו"ד קרפט:
בסעיף 51 (ב) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות) כתוב: רשימת מועמדים רשאית להוסיף לאות הרשימה

ולכינוייה העבריים את האות ואח הכינוי הערביים שמקיד הבחירות, בהסכמת ועדת הבחירות, אישר כמקבילים לאות ולכינוי העבריים, והבוחר רשאי להשתמש בפתק הצבעה בעברית בלבד או בעברית עם תרגום לערבית. אני חושב שגם בנקודה זו צריכה להיות התאמה, כלומר, מועמד הדורש תרגום שמו לערבית, יש לאפשר לו זאת.

היו"ר י. גולדשמידט:
זה שייך לתקנות ולתיאומים.

בשלב ראשון יש לפנינו הצעה אחת: פתק ההצבעה ישא רק את שם המועמד. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

הוחלט: פתק ההצבעה ישא רק את שם המועמד.

זכות הסתייגות ליושב-ראש.

נחזור עתה להצעה, שההצבעה תיערך במעטפת אחת, עם שני פתקים בצבעים שונים.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מציע שגם גודל הפתקים יהיה שונה.

מ. ביבי:

אני בעד הפרדה, כמוצע בהצעת החוק. כך אנו נוהגים גם לגבי הבחירות לכנסת.

היו"ר י. גולדשמידט:

שם יש ועדה נפרדת, חדר נפרד, קלפי נפרדת. כאן ועדה הקלפי והחדר משותפים.

מר רותם:

מדוע לא תבוא הצעה לצרף גם את הבחירות לכנסת, כדי שהבוחר ישים שלושה פתקים במעטפת אחת,

היו"ר י. גולדשמידט:

והכל יהיה פשוט יותר?

לא כל בוחר שרשאי לבחור לרשות המקומית רשאי לבחור לכנסת. אבל לא רק זו הסיבה. אני מבקש לקבל את הצעת מר רותם, מפני שהסידור המוצע בהצעת החוק מקשה על הבוחר, מקשה על ועדת הקלפי ומקשה על המניין. למעשה אין כל ערך בהפרדה, מפני שגם קול שיימצא בקלפי הלא נכונה יהיה כשר. הרבה יותר קל ויעיל שתהיה מעטפת אחת ושני פתקי הצבעה בצבעים שונים באותה סוכה.

עו"ד קרפא:

אני מעמיד להצבעה את הצעת מר רותם.

היו"ר י. גולדשמידט:

ה צ ב ע ה

הוחלט: ההצבעה תהיה במעטפת אחת, בשני פתקי-הצבעה בצבעים שונים. זכות הסתייגות ליושב-ראש.

עחה נעבור לסעיף קטן (ד).

היו"ר י. גולדשמידט:

עו"ד קרפא: הסעיפים מ-72 עד 97 המאוזכרים בסעיף קטן (ד) דנים בערעורי בחירות, פסק-דין, תעמולת בחירות, הצבעה בקרב חיילים ועבירות כגון זיופים. לגבי סעיפים אלה יש התאמה מלאה והם יחולו ללא שינויים.

למען הסדר הטוב - אולי נקרא את הסעיפים הללו.

מ. ביבי:

היו"ר י. גולדשמידט: אקרא את כותרות השוליים ואתן שהות לחברי הוועדה לעיין בסעיפים (קורא את כותרות השוליים של סעיפים 72 - 97 בחוק הרשויות המקומיות (בחירות)).

מ. ביבי:

אני רואה שיש בסעיפים אלה סוגיות נכבדות מאד, שיש להן נגיעה אפילו לדברים שהחלטנו בהם עד כה. אקח לדוגמה את סעיף 73. סעיף זה קובע שבית המשפט יפסוק בערעור בחירות תוך שלושים יום מיום הגשתו. נשאלת השאלה, האין זה יותר מדי זמן? אני חושב שמספיקה תקופה של 15 יום. עלינו להזהר ממצב, שאחרי שראש רשות מסויימת יכהן חודש בתפקידו פתאום יבוא פסק דין ויהפוך את הכל. אבל זו רק נקודה שולית. בסמכותו של בית-המשפט לבטל בחירות ולערכן מחדש. בסעיף 8 של הצעת החוק מדובר על מספר סיבובי בחירות. אנחנו צריכים לחתשם, בענין זה, במה שייקבע בסעיף 8. אם בסעיף 8 ייקבע שיהיה סיבוב אחד בלבד, ואם לא תהיה הכרעה באותו סיבוב המועצה תיקבע, לא הייתי רוצה שבית-המשפט יקבע מועד אחר לבחירת ראש הרשות, והייתי משאיר את הבחירה בידי המועצה. יש התייחסות מסויימת בין הסעיפים הללו ולא הייתי רוצה שנקבל אותם כרלבנטיים בכל כלאחר יד. יתכן שבהחלוח האלה יתגלו סתירות או דברים שעונים שינוי.

היו"ר י. גולדשמידט: אם הצעתך היא, לאפשר לחברי הוועדה להעלות השגות לגבי תחולת הסעיפים האלה, בישיבה הבאה של הוועדה בה נדון בחוק זה, אני מוכן לקבל זאת.

מ. ביבי: מאד הייתי מבקש.

ר. ארזי: היות ונעדרתי בשעת ההצבעה על סעיף קטן (ב), אני מודיע שאני מסתייג מההחלטה שנתקבלה. אני בעד הצבעה בשתי מעטפות נפרדות.

היו"ר י. גולדשמידט: אשר להצעתך, כי החקנות יהיו מעוננת אישור הוועדה, היות ויש עוד סעיפים הדנים בחקנות, ובעיקר הסעיף הכללי בסוף החוק, סעיף 27, המסמיר את שר הפנים להתקין חקנות בכל הנוגע לביצוע החוק, החלטנו להכריע בנושא זה כאשר נגיע לסעיף 27.

ר. ארזי: מכל מקום, אני מבקש שהצעתך תהיה רשומה כבר בשלב זה. אינני יודע אם אדרוש אישור הוועדה לגבי סעיף 27.

סעיף 8

היו"ר י. גולדשמידט: את הזמן הנותר ננצל לשמיעת דברי הסבר והקדמה לסעיף 8, מפני שה"כ בן-פורח.

מ. בן-פורח: הנוסח החדש המוצע לסעיף 8 מונח לפנינו. אם נשווה אותו עם שתי הגרסאות, הרי ש-א' ו-ב' מתאימים לשתי הגרסאות, לאמור: ראש רשות ייבחר בבחירות בקלפי, אף אם הוצע מועמד אחד בלבד; היה מועמד אחד בלבד, יהא הוא הנבחר, ואין נפקא מינה למספר הקולות שקיבל. זה נמצא בשתי הגרסאות וזאת אני משאיר.

אשר ל-ג', כאן מתחיל השוני: היו שני מועמדים או יותר, המועמד שקיבל את המספר הגדול ביותר של הקולות הכשרים - הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות 40% מכלל קולות המצביעים (להלן - המינימום הדרוש).

ב-ד' נאמר: קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה, אך לא פחות מהמינימום הדרוש, יוכרע ביניהם בהגרלת שיערוך פקיד הבחירות.

ו-ה' נאמר: לא קיבל אף מועמד אחד את המינימום הדרוש, תועבר ההכרעה למליאת מועצת הרשות המקומית, שתיבחר באחד משני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הכשרים הגדול ביותר.

הצעה זו באה לפשר בין שתי הגרסאות. היא מביאה בחשבון את הטענות - לדעתי מוצדקות - למנוע אפשרות שמועמד, שישיג רוב יחסי מסויים, למשל של 20% או 30%, יהיה המועמד הנבחר. המינימום שנקבע כאן, 40%, הוא, לדעתי, די גבוה. אני סבור שהנוסח הזה מקפל בחוכו את היתרונות שיש לשתי הגרסאות ומסלק את החסרונות.

הצעה זו באה גם לקרוא אותם חברי האופוזיציה שהיה להם לא יהיה רוב מספיק? אנחנו אומרים: בבקשה, נלך למועצה המקומית והיא תבחר. ז.א., גם אלה המחנדים לבחירה ישירה של ראש רשויות ימצאו סיפוק בהצעה זו, מפני שיש אפשרות כי המועצה תהיה הגוף המכריע. קודם-כל המועמדים יחייצבו לפני הציבור, יקבלו את התמיכה שהציבור יעניק להם, ואחרי כן אותם שני מועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר יחייצבו לפני המועצה על-מנת שזו תבחר באחד מהם.

היות ואין זמן. לא כדאי שנחחיל בשאלות
וחשובות.

הישיבה נעולה.

היו"ר י. גולדשמידט:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.